

Visplan Grensmaas

Inhoud:

1.1	Aanleiding	p. 2
1.2	Uitgangspunten en doelstellingen visplan	p. 2
2	Huidige situatie gebied en beleid	p. 3
2.1	Gebiedsbegrenzing	p. 3
2.2	Gebiedsbeschrijving	p. 4
2.3	Beleid en beheer visstand, sportvisserij, watersystemen	p. 6
3	Huidige situatie visserij, visserijbeheer en visstand	p. 10
3.1	Visrechten en visserijgebruik	p. 10
3.2	Visstand en viswatertype	p. 10
3.3	Visuitzettingen	p. 11
3.4	Visonttrekking	p. 12
3.5	Vismortaliteit	p. 12
3.6	Visserijkundig onderzoek, monitoring, registratie	p. 13
3.8	Controle en handhaving	p. 15
3.9	Bereikbaarheid en bevisbaarheid	p. 16
4	Gewenste situatie en streefbeelden	p. 17
5	Voorgenomen maatregelen	p. 18

1.1 *Aanleiding*

In lijn met het Beleidsbesluit Binnenvisserij heeft de visstandbheercommissie (VBC) Grensmaas als belangrijk doel de visstand in haar beheergebied ecologisch verantwoord, planmatig en duurzaam te beheren en te komen tot een daarbij passende duurzame visserij, met inachtneming van de verschillende verantwoordelijkheden en bevoegdheden die daarbij aan de orde zijn. Het beheer en de duurzame visserij worden in dit visplan beschreven.

Vanuit het Rijksbeleid gaat de afstemming tussen de uitvoering van de Kaderrichtlijn Water en de visserij de aandacht vragen.

Vanaf 1 januari 2011 wordt door de Staat (ministerie van LNV) via de huurovereenkomsten voor het visrecht van de huurders gevraagd de visserij in een visplan te regelen.

1.2 *Uitgangspunten en doelstellingen visplan*

In het VBC-convenant is opgenomen dat de visrechthebbenden binnen drie jaar na oprichting van de VBC een visplan opstellen met daarin afspraken over het visserijgebruik van het beheergebied.

In de VBC Grensmaas zijn de visrechthebbenden allen sportvisserijorganisaties. Daarnaast is vrijwel het gehele beheersgebied aangewezen als Natura -2000 gebied.

Voor het visplan gelden daarom de volgende uitgangspunten:

1. Het visplan moet aansluiten op de ecologische KRW-doelstellingen, inclusief de daarin opgenomen visgerelateerde doelen.
2. Het visplan moet passen binnen de randvoorwaarden zoals die voortkomen uit de doelstellingen voor het Natura-2000 gebied Grensmaas.
3. De stroomgebiedbenadering: het visplan moet zoveel als mogelijk aansluiten bij aangrenzende VBC gebieden. Voor de Grensmaas zijn dit de Zandmaas (inclusief Julianakanaal vanaf Maastricht) en de Geul, de Voer en de Jeker. Vanwege het grensscheidende aspect van de Grensmaas vraagt dit ook speciale aandacht voor de visserijregelingen in het Vlaamse en Waalse Gewest.
4. Het visplan moet aansluiten bij specifieke bepalingen en algemene voorwaarden uit de huurovereenkomsten.
5. Uitoefening van de visserij zal plaatsvinden conform het visplan.
6. Het visplan moet uitvoeringsgericht zijn, dit betekent dat er actief gegevens verzameld wordt en tijdschema's worden gehanteerd.
7. Advisering over het visplan zal verricht worden door de waterbeheerder.

Het visplan heeft de volgende doelstelling en randvoorwaarden :

Het op verantwoorde wijze ontwikkelen en in stand houden van een, bij de Grensmaas passende en zoveel als mogelijk, natuurlijk visbestand en een daarbij passende duurzame visserij.

Deze visserij vindt plaats binnen de randvoorwaarden die voortvloeien uit beleid, wet- en regelgeving,

Om de visserij te kunnen uitoefenen is het noodzakelijk om de toegankelijkheid van de Grensmaas verder te verbeteren en te ontwikkelen voor de verschillende typen van visserij.

Hierbij is het noodzakelijk dat afspraken die tussen de partijen worden gemaakt, worden vastgelegd, alsmede het toezicht en de handhaving en sanctionering van de gemaakte afspraken .

2 Huidige situatie gebied en beleid

2.1 *Gebiedsbegrenzing*

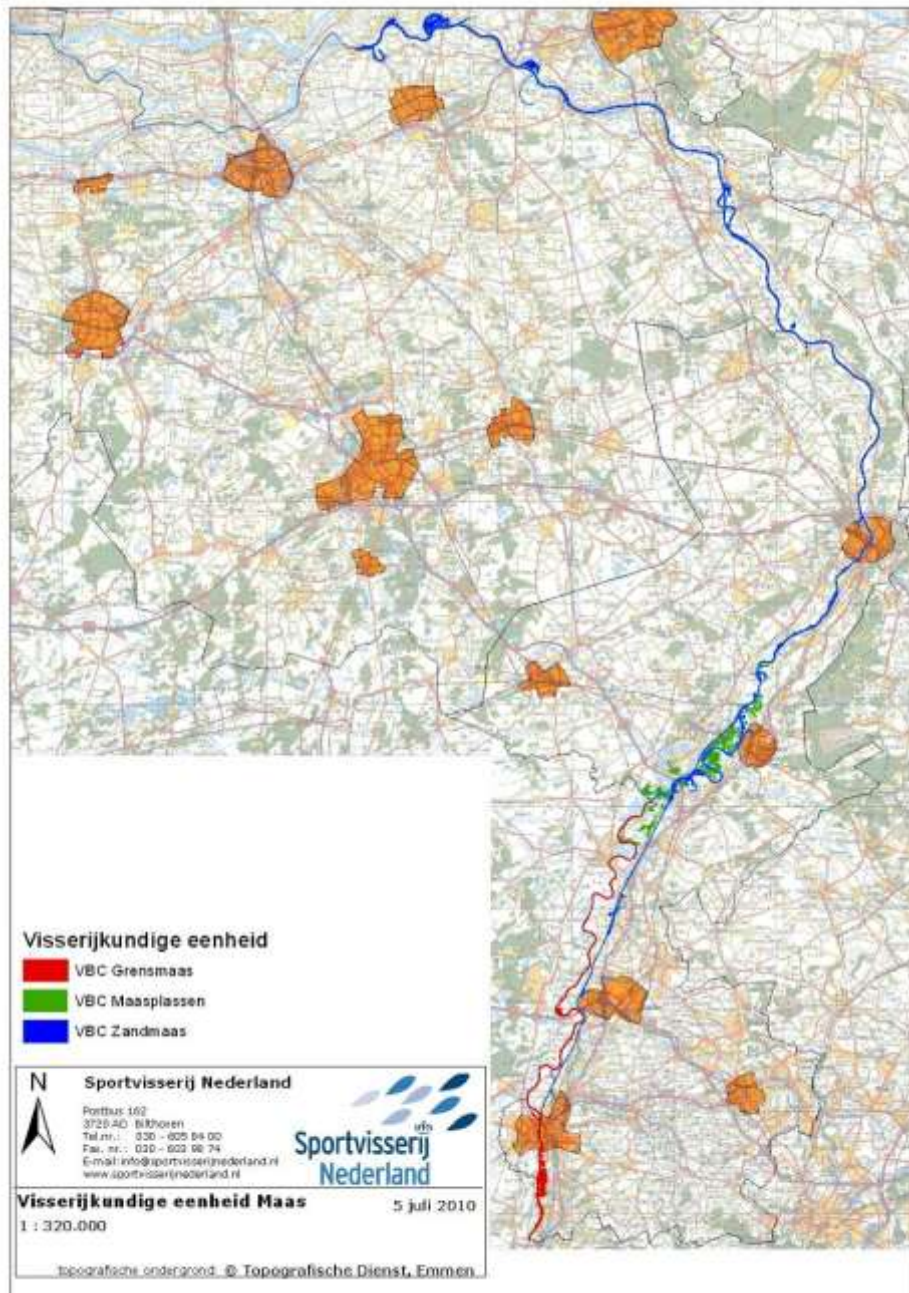
De visserijkundige eenheid waarin de VBC werkzaam is, omvat het Nederlandse deel van de Grensmaas, inclusief het winterbed, vanaf de Belgische grens bij Navagne (ten zuiden van Eijsden) tot einde Grensmaas bij Stevensweert, grenspaal 126. (Artikel 1 lid 2 van het Convenant, 1995).

Het Julianakanaal, dat begint bij de stuw van Borgharen, is ondergebracht bij de VBC Zandmaas.

De Grensmaas vormt de landsgrens tussen Nederland en België van Zuid naar Noord tussen Navagne en Klein Ternaaien , en tussen Borgharen en Stevensweert. Daartussen ligt de Stadsmaas in Maastricht in geheel Nederlands gebied. De Grensmaas is 52 km lang. De Stadsmaas is 10 km lang. Het gedeelte van de Grensmaas van Navagne tot aan Maastricht wordt ook wel Bovenmaas genoemd.

De grens met België loopt vanaf Navagne door het midden van de diepste stroomgeul van de Grensmaas (de Thalweg). Ten zuiden van Maastricht loopt de grens tussen Nederland en het Waalse Gewest, en vanaf het Belgische plaatsje Smeermaas ten noorden van Maastricht loopt de grens tussen Nederland en het Vlaamse Gewest.

Het Nederlandse deel van de Grensmaas betreft dus grotendeels het oostelijke deel van de bedding van de Grensmaas inclusief de oostelijke oever (de rechteroever). Uitzondering daarop is een gedeelte van de Grensmaas tussen Maastricht en Eijsden. In dat gedeelte hoort, door het slingeren van de grens, een stuk van de Grensmaas inclusief beide oevers volledig bij Nederland, en een ander stuk van de Grensmaas inclusief oevers volledig bij België.

2.2 Gebiedsbeschrijving

In het kort gaat het om het Nederlandse deel van de grensscheidende Maas inclusief winterbed v.a. de Belgische grens ten zuiden van Maastricht bij Navagne tot aan Stevensweert, met in open

Laatste versie bijgewerkt 1 nov '10

verbinding staande oude Maasarmen, kanalen, beekmondingen en grindgaten, in landelijk en stedelijk gebied.

Uitgebreide gebiedsbeschrijving van Zuid naar Noord:

Kmr 1.920 – kmr. 16.200:

Gestuwd Maaspand vanaf stuw Lixhe 500 m over de grens in België tot aan stuw Borgharen in landelijk en stedelijk gebied.

In landelijk gebied:

Bovenmaas, monding Voer, in open verbinding met de Maas: Grindgat Oost-Maarland, Grindgat Jachthaven Pietersplas.

Woonkernen: Buurtgemeenschap Navagne, dorpen Eijsden, Klein Ternaaien.

In stedelijk gebied:

Stadsmaas, monding Jeker, en in open (gesluisde) verbinding met de Maas: Bassin en Lage Fronten, Zuid-Willemsvaart, Voedingskanaal, Verbindingskanaal, Afleidingskanaal, invaart Julianakanaal.

Stadskern: Maastricht

Kmr. 16.200 – kmr. 63.500:

Natuurlijke grindrivier vanaf stuw Borgharen tot aan Stevensweert in landelijk gebied.

In de Grensmaas uitmondende riviertjes de Kanjel, de Geul, de Hemelbeek, de Oude Broekgraaf, de Kingbeek en de Ur. In het winterbed bij itteren ligt een klein grindgat, 'Grindgat Itteren', dat alleen bij extreem hoge waterstanden in de Grensmaas onder water komt te staan. Door de weerdverlaging van het Grensmaasgebied zal dit grindgat op termijn verdwijnen.

Dorpskernen: Borgharen, Itteren, Meers, Berg aan de Maas, Obbicht, Grevenbicht, Roosteren.

Ontwikkeling van het beheersgebied Grensmaas:

In het Grensmaasgebied zal op 11 locaties grind worden gewonnen waarbij rivierbeveiliging, natuurontwikkeling en grindwinning centraal staan. Hierbij wordt het principe gehanteerd dat alleen de weerden worden verlaagd en de oorspronkelijke Grensmaasbedding (zomerbed) niet zal worden vergraven. De 11 locaties zijn 'Bosscherveld' (gestart vanaf eind 2008), 'Borgharen' (gestart vanaf eind 2009), 'Itteren' (gestart vanaf eind 2008), 'Aan de Maas', 'Meers' (gestart vanaf in 2008), 'Maasband', 'Úrmond', 'Nattenhoven', 'Grevenbicht', 'Koeweide' en 'Vissersweert'. De overige delen van de Grensmaas buiten deze locaties zullen niet worden vergraven en aangevuld zodat hun oorspronkelijke staat gehandhaafd blijft. De bedding van de Grensmaas tussen de grindwinlocaties zal qua onderwaterstructuur wijzigen, vanwege het gepland uitspoelen van zand en grind uit de 11 grindwinlocaties.

2.3 *Beleid en beheer visstand, sportvisserij, watersystemen*

1. Europese Kaderrichtlijn Water

Doel: het verbeteren van de waterkwaliteit en ecologische toestand van grond- en oppervlaktewater en het bevorderen van het duurzaam gebruik van water.

De doelstellingen van de KRW moeten in 2015 zijn bereikt. Onder voorwaarden kan deze periode met 2 maal 6 jaar verlengd worden. De Maas is een van de vier hoofdstroomgebieden in Nederland, naast de Rijn, Schelde en de Eems. Het stroomgebied van de Maas is in Nederland verdeeld over zeven deelgebieden, die overeenkomen met de stroomgebieden van grote zijbeken.

In het Nationaal Bestuursakkoord Water (NBW) is de samenwerking tussen diverse partijen (waterschappen, gemeentes en provincies) vastgelegd. De uitvoering van de KRW valt ook onder dit bestuursakkoord.

Nederland stelt net als andere landen stroomgebiedbeheerplannen op voor de nationale delen van de internationale stroomgebiedsdistricten.

Voor de Maas is het Stroomgebiedbeheerplan Maas 2009-2015 opgesteld. Daarin is de huidige toestand van de Maas onderzocht en beschreven. Daaruit blijkt dat de huidige toestand van 95 % van het oppervlaktewaterlichaam niet voldoet aan de KRW-doelen. Om die doelen te bereiken is een maatregelenprogramma opgesteld. Zie verder hoofdstuk 6 van het Stroomgebiedbeheerplan Maas.

2. Vogelrichtlijn en Habitatrictlijn, Natura 2000

Doel: instandhouding van natuurlijke habitats en wilde flora en fauna op het Europees grondgebied.

Hiertoe is in Europees verband een groot aantal gebieden aangewezen, die tezamen een Europees netwerk moeten vormen

Zie verder : Beheerplan N2000 Grensmaas 2009-2015 pag. 146-149: doelen, bedreigingen en maatregelen en pag. 159 voor het overzicht van de maatregelen.

3. Europese Aalverordening

In 2009 is de Europese aalverordening in Nederland vertaald in een Nederlands Aalbeheerplan dat in oktober 2009 goedgekeurd is door de Europese Commissie.

Belangrijke onderdelen uit dit nationale aalherstelplan zijn:

Een gesloten tijd voor het gebruik van aalvistuigen in de periode september – november.

Een registratieplicht voor aalvangst door beroepsvissers.

Een terugzetverplichting voor aal voor sportvissers op privaatrechtelijke basis.

Het ministerie van LNV ondersteunt de beroepsvisserij bij het zoeken naar alternatieven voor de gesloten tijd van 3 maanden. Alternatieven die een beter effect hebben op het aalherstel en mogelijk een minder negatieve impact op de visserij.

4. Beneluxbeschikking

Analoog aan de discussie over de verbetering van het ecosysteem Rijn heeft er al tientallen jaren discussie plaatsgevonden tussen de landen waar de Maas door stroomt. Dit heeft echter pas in 1994 geleid tot de instelling van een internationale commissie die bezig gaat met het herstellen van het ecosysteem Maas. Nederland heeft zich op 8 juni 1982 geconformeerd aan het Beneluxbesluit M(96)S artikel 2 lid 2 m.b.t. het vrijmaken van de migratieweg naar de Ourthe vóór 2002. In dit verdrag is ook overeengekomen dat de betrokken partijen zich inzetten voor het geheel optrekbaar maken van de Maas inclusief zijbeken voor 2010.

Het verdrag is in 2009 herzien.

5. Waterbeleid voor de 21 ste eeuw

Doel: waterveiligheid, inspelen op klimaatverandering

6. Nationaal Waterplan, Beheer- en ontwikkelplan voor de Rijkswateren (BPRW)

Kernpunten van het beheer:

Veiligheid : het beheer van het rivierengebied is vooral gericht op bescherming tegen hoogwater en wateroverlast.

Het goed bevaarbaar houden van de vaarwegen voor de scheepvaart.

Verbeteren van de waterkwaliteit : In de rivieren moet voldoende en schoon water stromen, waar ook de natuur de ruimte krijgt. Dit mag echter niet ten koste gaan van de veiligheid en de scheepvaart.

Aan de Grensmaas zijn de volgende maatschappelijke gebruiksfuncties toegekend: Natuur, Drinkwater, Zwemwater, Koelwater, Energie, Scheepvaart, Watersport en Oeverrecreatie, Beroeps- en Sportvisserij, Oppervlaktedelfstoffen, Archeologie, cultuurhistorie en landschap.

(nog nader in te vullen)

- 7. Nota Recreatief Medegebruik**
- 8. Provinciaal Omgevingsplan (POP)**
- 9. Regionaal Waterplan**
- 10. Waterbeheerplan (WBP) Roer en Overmaas**
- 11. Nota Recreatief Medegebruik Waterschap Roer en Overmaas 2007-2012**

12. Gemeentelijke waterplan

Hieronder worden een aantal projecten nader beschreven waarin vanuit uit de verschillende beleidshoeken voor de Grensmaas relevante maatregelen genomen worden.

Project: Natuur en Veiligheid Maas

Natuur en veiligheid Maas is een overkoepelende naam voor meerdere projecten.

Langs de rivier tussen Eijsden en Hedikhuizen wordt tot 2020 gewerkt aan de realisatie van dit plan.

De doelen van alle projecten samen zijn: het verlagen van hoogwaterstanden en het creëren van een ecologische corridor.

De meeste oevers van de Maas zijn steil, met diep water aan de ene kant en (vaak intensieve) landbouw aan de andere kant. De natuur krijgt zo weinig kans om zich te ontwikkelen. Onder andere zeventig procent van de Maasoevers moet uiterlijk in 2020 natuurvriendelijk zijn ingericht. Een natuurvriendelijke oever is een geleidelijkere of natuurlijker overgang van land naar water. In een natuurvriendelijke oever kunnen planten en diersoorten die afhankelijk zijn van de rivier zich vestigen. De natuurvriendelijke oevers vormen een ecologische corridor. Dit netwerk maakt onderdeel uit van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) van Nederland.

Maatregelen:

Langs de Maas worden onder meer riviergeulen gegraven en oevers verlaagd. Hierdoor ontstaan 'overloopgebieden'; gebieden die bij hoogwater onder water komen te staan. De rivier krijgt door deze maatregelen bij hoogwater meer ruimte om water af te voeren. Op die manier worden de hoogwaterstanden verlaagd en neemt de kans op een overstroming af.

Door de graafwerkzaamheden en het verwijderen van door mensen aangebrachte materialen (oeververdediging) ontstaan natuurvriendelijke oevers. Sommige oevers zullen na het verwijderen van de oeververdediging eroderen waarna onder meer zandstrandjes ontstaan.

Projectmaatregel Kleine Weerd bij Maastricht

Dit betreft

- het uitdiepen van een dichtgeslibde nevengeul.
- aanleggen van twee hoogwatervluchtplaatsen voor grote grazers (Konikpaarden)
- verbreden van de verbinding tussen het noordelijke en het zuidelijke deel van het gebied voor de grote grazers
- verlagen van de oeverbescherming langs de Maas

Project Maaswerken Grensmaasakkoord

Doel: Werken aan veiligheid, natuurontwikkeling, bevaarbaarheid en grindwinning.

Maas: natuur vlakbij Maastricht

De locatie Bosscherveld, vlakbij Maastricht, valt onder de plannen voor de Grensmaas. Bosscherveld is het eiland in de Maas pal ten noorden van Maastricht. Hier wordt het waterpark Bosscherveld gerealiseerd, de toekomstige toegang tot het natuurgebied langs de Grensmaas.

Het Consortium Grensmaas, uitvoerder van een groot deel van het Grensmaasproject, is in Bosscherveld sinds eind 2008 volop aan het werk. De werkzaamheden worden er in 2012 afgerond. Dit project aan de Maas is ondergebracht in het overkoepelende project Maaswerken.

Maas: bescherming, natuur, grind bij Itteren

De locatie Itteren (gemeente Maastricht en Meerssen) valt onder de plannen voor de Grensmaas. Een flinke verruiming van de rivier bij Itteren moet leiden tot een betere bescherming tegen hoogwater én natuurontwikkeling. De werkzaamheden in het veld zijn sinds najaar 2008 in volle gang. Het werk duurt tot 2015.

Ten noorden van Itteren wordt in de Itterense Weerd de stroomgeul van de Maas fors verbreed. Meteen daarnaast komt een weerdverlaging. In het gebied rondom hoeve Haertelstein (deels gemeente Maastricht, deels gemeente Meerssen) komt een grote dekgrondberging. Hier maakt het aanwezige grind plaats voor de afgegraven dekgrond en het andere onverkoopbare deel van de afgraving in Itteren.

De dekgrondberging en de weerdverlaging komen met elkaar in verbinding te staan via een strook onvergraven natuur en vormen in de toekomst één natuurgebied

Maas: bodem- en oeverbescherming Grensmaas bij Meers/Elsloo

De bodem en oevers van de Grensmaas ter hoogte van Elsloo en Meers (NL) en Kotem (B) krijgen een extra bestorting. De werkzaamheden zijn in mei 2009 begonnen. Begin 2010 is het werk naar verwachting klaar, maar de precieze planning van het werk is afhankelijk van de waterstanden op de rivier. De Grensmaas is in die periode tussen Borgharen en Meers gestremd.

Het werk in en langs de Grensmaas ter hoogte van Meers en Kotem zorgt ervoor dat de stroming van de Maas op veilige afstand blijft van de kaden en dat de stroomsnelheid wordt beheerst. De werken bestaan uit het aanbrengen van een bodembestorting en een oeverbestorting. De bodembestorting wordt uitgevoerd in opdracht van nv De Scheepvaart door een Vlaamse aannemer. De oeverbestorting wordt uitgevoerd in opdracht van RWS Maaswerken door een Nederlandse combinatie van aannemers.

Programma Stroomlijn

Het doel is om het water weer de ruimte te geven die het had in respectievelijk 1996 (Maas), 1997 (Rijntakken) en 1998 (Rijn-Maasmonding). Bij het maken van plannen voor groenbeheer is de situatie in die jaren uitgangspunt.

In 2015 moeten de grote rivieren in staat zijn de hogere pieken in de waterafvoer te verwerken die het gevolg kunnen zijn van de klimaatverandering. Die pieken zijn vooral 's winters te verwachten. De grotere hoeveelheid rivierwater heeft dan veel ruimte nodig en moet ook door de uiterwaarden en weerden makkelijk kunnen wegstromen naar zee. Daarom mag het groen langs de rivier niet te veel uitlopen. Wilgenopslag, bomen en struiken die teveel weerstand bieden staan een veilige afvoer van het water letterlijk in de weg. De waterstand kan daardoor tot te grote hoogte worden opgestuwd. Rijkswaterstaat hanteert vaste richtlijnen waaraan een veilige waterstand moet voldoen, maar verliest daarbij de natuurbelangen niet uit het oog. Natuurbeheerders ontwikkelen passend natuurbeheer voor het riviergebied. Het streven is steeds samen een evenwicht te vinden tussen veiligheid en natuur. Een systeem van luchtfoto's, kaarten en berekeningen laat zien hoe de doorstroming van water in de afgelopen jaren is beïnvloed door begroeiing. Rijkswaterstaat begint met het groenbeheer op haar eigen terreinen. De achterstand in het beheer bij sluiscomplexen, kribben, kades en oevers wordt inmiddels aangepakt en moet in 2009 volledig zijn weggewerkt. Een groot aantal terreinen langs de rivier is echter eigendom van particulieren en natuurbeschermingsorganisaties, die op hun beurt verantwoordelijk zijn voor het op orde brengen en houden van deze terreinen.

Aan de Dienst Landelijk Gebied (DLG) van het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit is gevraagd de grondeigenaren daarbij te helpen. DLG zal met hen en andere belanghebbenden nauw overleggen en samenwerken. Waar belangen botsen zoekt DLG samen met de grondeigenaar en Rijkswaterstaat naar oplossingen.

Project (Rijkswaterstaat en Waterschappen): Herstelplan beekmondingen

Doel: het herstellen van 64 beekmondingen in Limburg en Noord Brabant. Herstel is nodig omdat de vissen vanuit de Maas de zijbeken niet kunnen bereiken door obstakels in de mondingen.

Project (gemeentelijk waterplan): Uitbaggeren van jachthaven westelijke oever Bovenmaas.

3 Huidige situatie visserij, visserijbeheer en visstand

3.1 Visrechten en visserijgebruik

De visrechten van de Grensmaas zijn in handen van de sportvisorganisaties Visstandverbetering Maas, Sportvisserij Limburg, en de Waalse vereniging Pêche et Loisirs. Vanwege de slechte toestand van het water en de visstand is er geen beroepsvisserij op de Grensmaas.

Het water van de Grensmaas is ingebracht in de Landelijke Lijst van Viswateren, met uitzondering van het gedeelte tussen de stuw van Borgharen en de monding van de Geul.

3.2 Visstand en viswatertype

Indeling van het watertype Grensmaas volgens de KRW beoordeling:

R7, langzaam stromende rivier op zand/klei.

Resultaat ecologisch totaaloordeel:

Bovenmaas : matig, Grensmaas: ontoereikend.

Zie verder Kaart19h, KRW-Monitoringsresultaten oppervlaktelichamen , vis, 2009.

Beschrijving

Bovenmaas

Gestuwd rivierpand, in landelijke omgeving

Grotendeels natuurlijk beheerde oevers, ondiepe bedding, geen scheepvaart, zeer langzaam stromend water bij laagwater in de zomer (gem. stroomsnelheid?), uitmonding Voer.

Oeverzone met waterplanten (waterplomp)

Norm handhaving waterkwaliteit: water voor karperachtigen

Migratieroute anadrome en katadrome vissoorten.

Visgemeenschap: Indeling volgens Huet: brasemzone

Samenstelling visbestand:

Zie: rapport Waterschap Roer en Overmaas: visstandopname Voer en Jeker

Zie: rapport onderzoek milieueffecten aanleg vierde sluis Ternaaien (onderzoek van visbestand in twee oude Maasarmen).

Zie: Jaarrapportage Actieve Vismonitoring Zoete Rijkswateren 2008-2009

Hengelvangstgegevens (mondeling):

Kwalitatief: meerval, snoek, snoekbaars, baars, voorn, brasem, karper, barbeel, forel, paling,

Trend kwantitatief: enorme achteruitgang van de vangsten in de laatste 5 jaar.

Grindgaten Oost-Maarland en Pietersplas

Twee meestromende grindgaten, deels natuurgebied, deels in gebruik als jachthaven en zwem- en dagrecreatie, campings, naaktstrand.

Waterkwaliteit: deels grondwatertoevoer van achterliggend plateau van Margraten, deels Maaswater. Norm handhaving: water voor karperachtigen. Bij dagstranden: zwemwaterkwaliteit.

Water is gevoelig voor ontwikkeling blauwalg, zeker in het noordelijke deel.

Diepte bodem: 7 m, met verlanding van oude Maasarm in Grindgat Oost-Maarland (paaigebied) , en in het noordelijk deel zeer ondiepe oever (oud recreatiestrand)

Laatste versie bijgewerkt 1 nov '10

Visgemeenschap volgens indeling stilstaand wateren: snoek-blankvoorn/snoekbaars-brasem type (niet onderzocht).

Winter- en zomertrek van vis naar de Maas.

Hengelvangstgegevens (mondeling):

Kwalitatief: Meest voorkomende vissoorten: snoek, snoekbaars, baars, voorn, brasem, karper.

Minder voorkomend: paling, alver, elrits, bittervoorn, zeelt.

Trend kwantitatief: enorme achteruitgang van de vangsten in de laatste 5 jaar.

Stadsmaas

Gestuwd rivierpand in stedelijke omgeving. Uitmonding Jeker; Aftakking via Voedingskanaal en Verbindingskanaal naar ZuidWillemsvaart. En invaart naar Julianakanaal voor de stuw van Borgharen. Langzaam stromend water. Diepte stroomgeul: 10 m

Verharde steile oevers, in gebruik voor stedelijke bebouwing, kades, industrie. Meerdere jachthavens. Diverse bruggen.

Scheepvaart, zowel beroeps als recreatievaart, van Julianakanaal naar sluis bij Ternaaien (Albertkanaal).

Oeverzone met waterplanten (waterplomp).

Norm waterkwaliteit: water voor karperachtigen.

Migratieroute anadrome en katadrome vissoorten.

Visgemeenschap volgens indeling Huet: brasemzone

Samenstelling visbestand:

Zie bemonstering vistrap Borgharen 2008 en 2009.

Grensmaas

Na de stuw van Borgharen ca 40 km ongestuwde grindrivier in landelijke omgeving, Natura 2000 gebied.

Uitmonding Kanjel, Geul, Hemelbeek, Ur, Oude Broekgraaf, Kingbeek.

Meestromende grindgaten (Vlaamse zijde) Hochter Bampdt

Projectgebied Maaswerken, ontgrinding en winterbedverlaging, overgang van agrarisch gebruik naar natuurgebied met vlakke oevers en ruige begroeiing.

Bij laagwater zeer ondiepe bedding, langzaam stromend water.

Waterplantengemeenschappen aanwezig in rivierbedding.

Norm waterkwaliteit: water voor karperachtigen

Migratieroute anadrome en katadrome vissoorten.

Visgemeenschap volgen indeling Huet: barbeelzone

Samenstelling visbestand:

Kwalitatief:

Zie: monitoring vistrap stuw Borgharen 2008 en 2009

Zie :Jaarrapportage Actieve Vismonitoring Zoete Rijkswateren, 2009 (alleen met elektrisch schepnet).

Mondeling: snoekbaars, snoek, baars, roofblei, meerval, paling, voorn, kopvoorn, barbeel, karper, zeelt, brasem, winde, alver, grondel, beekforel, regenboogforel, zalm, vlagzalm.

3.3 Visuitzettingen

2000-2002: Uitzetting door Visstandverbetering Maas van jaarlijks 2000 stuks kleine pootsnoekjes en -snoekbaarsjes in het Grindgat Oost-Maarland, in het kader van herstelmaatregel na stroperij van snoekbaars.

2009-2011: Uitzetting door de Waalse overheid van in totaal in drie jaar 12.000 kg vis (winde, snoek, blankvoorn, baars) over de grens bij Navagne in België in het kader van herstelmaatregelen na vissterfte t.g.v. een giflozing in de Maas in 2007 ter hoogte van het Belgische Ougrée met een totale geschatte schade, inclusief de Grensmaas, van 16.000 kg vis. Men is begonnen met uitzettingen in het najaar van 2008.

In najaar 2010 wordt geen vis uitgezet, in najaar 2011 gaat men weer volgens plan verder (mondelinge mededeling Pêche et Loisirs).

3.4 Visonttrekking

Bovenmaas, grindgaten, Stadsmaas, Grensmaas tot aan monding van de Geul:

Hier geldt een vismeeneemverbod voor alle vis, daarom is de visonttrekking hier: 0

Uitzondering vormt een door Jachthaven Sondagh uitgegeven aparte vergunning voor booteigenaren. Deze vergunning staat 2 snoekbaarzen per dag toe, dit is uitsluitend in de kom van de Jachthaven in het grindgat Oost-Maarland. Geregeld zijn er hier echter ook meldingen van vangsten van vis (stroperij) op de Maas en het grindgat.

Geschatte onttrekking (5 regelmatige snoekbaarsvissers nemen 10 keer per jaar 2 snoekbaarzen mee van 1,5 kg) : 150 kg vis per jaar. Grindgat en Bovenmaas tezamen ca. 100 ha. Dus een geschatte onttrekking van 1,5 kg snoekbaars/ha.

Grensmaas vanaf monding Geul tot aan Stevensweert:

Toestemming tot het meenemen van 2 snoekbaarzen per dag per visser.

Schatting van de visserijinspanning (hengeluren):

Schatting op basis van 'Sportvisserij in de Grensmaas' (september 1996) en geverifieerd bij sleutelpersonen die veelvuldig op de Grensmaas vissen. Aan de Nederlandse zijde vissen jaarlijks maximaal 1000 personen waarvan 500 regelmatig. Aan de Belgische zijde vissen maximaal 900 sportvissers waarvan 400 regelmatig. Daarnaast vissen circa 250 bootvissers regelmatig op de Grensmaas. Op jaarbasis resulteert dit in 95.000 visbezoeken vanaf de oever en 13.000 voor de bootvissers.

Een zeer grove inschatting levert de volgende verhouding van de verschillende typen sportvissers; 40% is feedervisser, 20% is vliegvisser, 15% is vaste stokvisser, 15% is karpervisser en 10% is roofvisvisser. De roofvisvisser geeft aan dat de vangst voor het overgrote deel weer wordt teruggezet. De meest bevestigde vissoort is de blankvoorn gevolgd door (in afnemende mate waarop wordt gevist) de brasem, de snoekbaars, kopvoorn en barbeel.

Geschatte onttrekking Nederlandse zijde: 1500 kg snoekbaars (rekensom: 50 regelmatige snoekbaarsvissers nemen 10 keer per jaar 2 snoekbaarzen mee van 1,5 kg). Oppervlakte Grensmaas ca. 460 ha. Dus een geschatte onttrekking van 3 kg snoekbaars/ha.

3.5 Vismortaliteit

Vogels:

Aalscholvers:

Kwalitatief: alle vis tussen 5 en 20 cm.

Kwantitatief: 0,5 kg/dag. Telling aalscholvers ten noorden en ten zuiden van Maastricht (Maas Nederlandse zijde) voorjaar 2009: 150 stuks. 75 kg per dag, aanwezig 200 dagen per jaar, Geschatte mortaliteit totaal 15,000 kg vis per jaar.

Kunstwerken:

Stuw Borgharen: onbekend

Bijvangst muskusrattenbestrijding: onbekend

Stroperij: er zijn wel eens meldingen van stroperij, echter laatste 10 jaar is er zelden iemand gepakt.

Blijft bij enkele incidenten van een onbekende omvang.

Inlaat koelwater bij Enci Maastricht: voorschriften in de Wvo vergunning ter voorkoming van vissterfte zijn opgenomen.

3.6 *Visserijkundig onderzoek, monitoring, registratie*

Zie: rapport Waterschap Roer en Overmaas, visstandopname Jeker en Voer 2008

Zie: rapport Belgische overheid, onderzoek milieueffecten aanleg vierde sluis Ternaaien (onderzoek van visbestand in twee oude Maasarmen).

Zie: rapporten Rijkswaterstaat, monitoring vistrap stuw Borgharen 2008 en 2009

Zie :Jaarrapportage Actieve Vismonitoring Zoete Rijkswateren, rapp CO 62/06, okt 2006 , rapport 2009.

Sportvissers zijn sinds kort verplicht bij viswedstrijden hengelvangstgegevens bij te houden.

3.7 *Regelgeving*

De landelijke Lijst van Viswateren heeft regels en bepalingen met betrekking tot het aantal hengels (2), soort aas, minimummaten en gesloten tijden, die voortvloeien uit de Visserijwet. Vissen met levend aas is verboden. Nachtvissen is op de Bovenmaas en de Grensmaas toegestaan. Er is een verbod om te vissen bij sluizen , stuwen, en vistrappen . Er mag niet gevestigd worden binnen 75 boven- en benedenstrooms van de stuw van Borgharen. Er mag niet gevestigd worden in de vistrap en er mag niet gevestigd worden binnen een straal van 25 m van de instroomopening en uitstroomopening van de vistrap.

Daarnaast heeft de landelijke sportvisserij zich eigen beperkingen opgelegd, nl een verbod om te vissen met gekleurde maden, en een verbod om op paling te vissen. Er wordt verder een Leefnetcode nageleefd, en er zijn bepalingen met betrekking tot het voeren: niet meer dan 5 l/dag met stoffen die geen belasting voor het milieu vormen.

Huurovereenkomsten:

A. Visstandverbetering Maas:

Huurovereenkomst van LNV voor Grensmaas inclusief kanalen Maastricht: volledig visrecht

Vissen is niet toegestaan tussen de Sint Servaasbrug en de Wilhelminabrug in Maastricht.

Vissen is ook niet toegestaan 75 m bovenstrooms en 75 m benedenstrooms van de stuw van Borgharen.

Nachtvissen is het hele jaar toegestaan op de gehele Grensmaas en de Zuid-Willemsvaart.

Huurovereenkomst van Stichting Limburgs Landschap voor Grindgat Oost-Maarland, Pietersplas en Eijsder Beemden: alleen schubvisrecht en looprecht, behalve op eigendommen van derden. Toegankelijkheid is beperkt van 1 uur voor zonsopgang tot 1 uur na zonsondergang. Nachtvissen is toegestaan vanaf enkele oevergedeelten. In sommige gedeelten mag in het geheel niet gevist worden.

Huurovereenkomst van Pietersplas B.V. voor Jachthaven Pietersplas: looprecht en volledig visrecht Vissen toegestaan van 7.00 u -19.00 u.

Huurovereenkomst van de Staat (RVO, voorheen Domeinen): looprecht oevers Grensmaas en kanalen Maastricht, voor zover eigendom van de Staat, uitgezonderd de westelijke oever tussen de oude Servaasbrug en Wilhelminabrug in Maastricht.

B. Sportvisserij Limburg

Huurovereenkomst van de Staat (RVO, voorheen Domeinen): looprecht van de Grensmaas vanaf de monding van de Geul Grensmaas tot einde Grensmaas bij Stevensweert.

C. Gezamenlijke overeenkomst van Visstandverbetering Maas en Sportvisserij Limburg met Pêche et Loisirs uit België (Wallonie):

Pêche et Loisirs huurt de visrechten van de Grensmaas om de zes jaar van de Belgische of Nederlandse overheid. Tussen Pêche et Loisirs en Visstandverbetering Maas en Sportvisserij Limburg is een overeenkomst gemaakt dat de Belgische partij de huurpenningen betaalt en dat de Nederlandse partijen het visstandbeheer voeren en de schriftelijke toestemmingen verzorgen.

Schriftelijke toestemmingen sportvissers:

Alle sportvissers dienen zich te houden aan de bepalingen van de Visserijwet.

A: Alleen leden van VVM: VISpas en VVM lijst van viswateren:

Grensmaas, grindgaten en kanalen Maastricht tussen Navagne tot aan monding Geul.

Bepalingen:

- Nachtvissen niet toegestaan van af Oostoever Grensmaas tussen Jachthaven bij Eijsden tot en met ingang Jachthaven Pietersplas.
- Nachtvissen niet toegestaan in de gedeelten van de Zuid-Willemsvaart waar woonboten gelegen zijn.
- Vismeeneemverbod voor alle vis.
- Voeren is toegestaan met een maximum van . 1 liter per dag met stoffen die het watermilieu niet belasten.
- Wedstrijden toegestaan na schriftelijke toestemming visrechthebbende.
- Verboden : kamperen, afval op de visplek achter te laten, natuur te verstoren, overlast te veroorzaken, gekleurde maden te gebruiken.

Jachthaven Pietersplas: vissen toegestaan met een separate facultatieve Pietersplasvergunning.

Vissen met drie hengels is *alleen* toegestaan in Maas en Grindgat Oost-Maarland met een separate facultatieve Derde- hengelvergunning.

B: Leden van andere HSV- en: Vispas en federatieve en Landelijke lijst van viswateren:

Grensmaas en kanalen Maastricht tussen Navagne tot aan Stevensweert, uitgezonderd het gedeelte tussen de stuw van Borgharen en de monding van de Geul.

Bepalingen:

- Nachtvissen niet toegestaan van af Oostoever Grensmaas tussen Jachthaven bij Eijsden tot en met ingang Jachthaven Pietersplas.
- Vismeeneemverbod Grensmaas en Kanalen Maastricht tussen Navagne en de stuw van Borgharen.
- Vanaf de monding van de Geul: per visdag mag men niet meer dan twee snoekbaarzen in bezit hebben of meenemen. De navolgende vissoorten dienen direct te worden terug gezet: Snoek, karper, barbeel, serpeling, sneep, zeeforel en zalm.
- Het betreden van de aan de rivier de Maas grenzende percelen is toegestaan met uitzondering van die percelen waar werkzaamheden in uitvoering zijn.

C: Belgische sportvissers die lid zijn van een Belgische sportvisvereniging:

Zelfde viswater en bepalingen als onder A en B.

3.8 *Controle en handhaving*

Bovenmaas, grindgaten, Stadsmaas, Grensmaas tot aan monding Geul:

Twee BOA's van de wildbeheereenheden: aantal uren ca. 500, aantal gecontroleerde vissers ca. 1000, aantal overtredingen ca 100 (cijfers zijn gemiddelden over 5 jaar).

Een BOA van Stichting Het Limburgs Landschap: inspanning en resultaten onbekend.

Politie ZuidLimburg Zuid (met politieboot): inspanning en resultaten onbekend.

Toezicht en Handhaving gemeente Maastricht: aantal uren ca. 300, aantal gecontroleerde vissers ca 300.

Team stroperij, Heerlen: inzet op afroep, resultaat onbekend.

Actie Bellande: jaarlijkse Handhavingsactie i.s.m. Belgische politie: resultaat onbekend.

Grensmaas vanaf monding Geul tot Stevensweert:

Handhaving door verenigingscontroleurs al of niet gecombineerd met de inzet van de Groenen Brigade. Groene Brigade bestaat uit zes buitengewone opsporingsambtenaren. Zij zijn flexibel inzetbaar, vooral in de avond- en weekenduren. Iedere Groene Brigadier werkt in een eigen gebied en pakt de specifieke problemen van het betreffende gebied aan. De aandachtspunten van de Groene Brigade richten zich onder andere op stroperij en de visserijwet. De Groenen Brigade heeft een snelle wedbare boot tot haar beschikking en meerdere schippers. De Groene Brigadier werken solitair of in samenwerkingsprojecten met de KLPD en Politie.

3.9 *Bereikbaarheid en bevisbaarheid*

Intrekking van looprechten van Visstandverbetering Maas langs Grensmaas na de stuw van Borgharen tot aan monding Geul i.v.m. uitvoering Maaswerken.

Geen looprecht tussen de bruggen van Maastricht (Servaasbrug en Wilhelminabrug).

Gratis trailerhelling Noorderbrug in onbruik door aangrenzende bewoning asociale familie.

Gratis Trailerhelling Beatrixhaven: heeft dringend onderhoud nodig (is gemeld bij gemeente Maastricht).

Betaalde Trailerhelling bij Jachthaven Sondagh en de Wollewierd in grindgat Oost-Maarland.

Knelpunten in de bereikbaarheid zijn de slechte toegankelijkheid van de Stadsmaas door verstedelijking van oevers. De oevers zijn te steil om te bevissen, en het ontbreekt aan parkeergelegenheid. Oevers worden afgesloten om dumping van afval door passanten te voorkomen.

Langs de Bovenmaas is het dichtgroeien van Maasoevers door natuurlijk oeverbeheer met grazers een groot probleem voor de toegankelijkheid.

Eind december 2010 wordt een visstekkenkaart uitgebracht van het resultaat een recent onderzoek naar de bereikbaarheid van visstekken langs de Grensmaas.

Zie verder ook pagina 39 en 40 Visstandbeheerplan Grensmaas, november 2001

4 Gewenste situatie en streefbeelden

Streefbeeld visstand

De Grensmaas is een regenrivier met een natuurlijke morfologie, een sterke dynamiek en een goede waterkwaliteit. Het ecosysteem wordt gekenmerkt door een grote variatie aan biotopen en als gevolg daarvan een grote soortenrijkdom. De mogelijkheden van uitwisseling met andere wateren is optimaal. De visstand in de Grensmaas is ecologisch gezond, gevarieerd en is zichzelf reproducerend. De visstand behoort tot de barbeelzone en is daarmee kenmerkend voor het specifieke en unieke habitat van de Grensmaas.

Streefbeeld Sportvisserij

Dankzij de aantrekkelijke omgeving, de specifieke visstand en de bereikbaarheid van het water biedt de Grensmaas goede en gevarieerde mogelijkheden voor de sportvisserij. Er zijn voldoende wegen en paden om aan het water te komen en er is voldoende parkeermogelijkheid waar de auto veilig kan worden achter gelaten. Met name voor de avontuurlijke, 'struinende' sportvisser biedt de Grensmaas goede mogelijkheden. Voor de 'statische' sportvisser zijn nabij woonagglomeraties specifieke voorzieningen getroffen.

Kansen en bedreigingen: zie VBP Grensmaas vanaf hoofdstuk 4, pagina 31 tot en met 53.

5. Voorgenomen maatregelen

5.1 Visrechten en visserijgebruik

- Beperken van visserijdruk op aalstand vanwege kwetsbaarheid aal.
- Zorgen voor afstemming visserij aan beide zijden van de Grensmaas vanwege bescherming doelsoorten Grensmaas.

5.2 Visstand en viswatertype

- Uitzoeken wat is het KRW viswatertype voor de verschillende delen van de Grensmaas;
- Verhelderen hoe kan worden bijgedragen aan de bescherming en ontwikkeling van een natuurlijk visbestand voor de Grensmaas

5.3 Visuitzettingen

5.4 Visonttrekking

- Inventariseren van hoeveelheid meegenomen vis door sportvissers via hengelsingstrategie en enquête

5.5 Vismortaliteit

- Bijhouden en registreren van de aalscholvertellingen
- Bepalen van beperking aalscholverstand
- Tegengaan komst waterkrachtcentrale Borgharen

5.6 Visserijkundig onderzoek, monitoring, registratie

- Stimuleren hengelsingstrategie voor kwalitatieve en kwantitatieve gegevens over soortsamenstelling (actie 2011)
- Berekenen/schatten van de natuurlijke visbiomassa van de verschillende delen van de rivier

Laatste versie bijgewerkt 1 nov '10

5.7 Regelgeving

5.8 Controle en handhaving

5.9 Bereikbaarheid en bevisbaarheid

- Overleg gaande houden met oevereigenaren en gemeente over sportvisrecreatie;
- Organiseren van een workshop met oevereigenaren, waterbeheerders, gemeenten